

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΜΕΝΤΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

Με ρηξικέλευθες καλλιτεχνικές επιλογές, υποδομές και εγκαταστάσεις κορυφαίες παγκοσμίως και τραγουδιστές που είναι οι επόμενοι σταρ της διεθνούς σκηνής, η Εθνική Λυρική Σκηνή ετοιμάζεται να βγει δυναμικά σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής της, Γιώργος Κουμεντάκης, μας εισάγει στη μοναδική αυτή εποχή.

Giorgos Koumendakis and the new era of the Greek National Opera

With bold new productions, state-of-the art facilities and a roster of singers on the way to international stardom, the Greek National Opera is poised for a grand entrance onto the global stage. Its artistic director, Giorgos Koumendakis, talks about this new and exciting chapter in the ensemble's history.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΕΡΙΝΑ Ι. ΑΝΕΣΤΗ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΜΑΡΑ ΔΕΣΥΠΡΗ (D-TALES)
/ BY KATERINA I. ANESTI, PHOTOS : MARA DESIPRIS (D-TALES)

ΒΟΗΘΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΥ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΚΟΖΑΝΗΣ (D-TALES)

Στον εξώστη της Αίθουσας Σταύρος Νιάρχος
/ On the balcony of the Stavros Niarchos Hall

ΤΟ ΓΩΝΙΑΚΟ γραφείο του καλλιτεχνικού διευθυντή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής είναι κατάλευκο, με θέα στον υπέροχο Μεσογειακό Κήπο μέσα στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Ο Γιώργος Κουμεντάκης ζήτησε να μην τοποθετηθεί γραφείο. Κάθεται στο μεγάλο τραπέζι συσκέψεων, με ένα λάπτοπ μπροστά του, περιτριγυρισμένος από βιβλία και με μηνύματα να χτυπάνε συνεχώς στον υπολογιστή του, κάποια για ανατρεπτικές διεθνείς συνεργασίες που θα ανακοινωθούν με πανηγυρικό τρόπο στο άμεσο μέλλον.

Ένα ρόλερ κόστερ είναι η ζωή του από τότε που ανέλαβε τη θέση, πριν από δύο χρόνια, τη στιγμή ακριβώς που ο οργανισμός μεταφέρθηκε από το μικρό θέατρο Ολύμπια στην καρδιά της Αθήνας μέσα στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Ο ίδιος, διεθνούς φήμης συνθέτης, με περισσότερες από 170 συνθέσεις που συνεχώς παρουσιάζονται σε όλο τον κόσμο, βρέθηκε να διοικεί τη Λυρική συνδυάζοντας την αισθητική και τις υψηλές απαιτήσεις του δημιουργού με το όραμα ενός μάνατζερ που πρέπει να πάρει την ελληνική σκηνή και να την τοποθετήσει στο κέντρο του οπερατικού κόσμου. «Ως Εθνική Λυρική Σκηνή κάναμε ένα τεράστιο βήμα ερχόμενοι στο ΚΠΙΣΝ. Τώρα, θα τολμήσουμε να μετεξελιχθούμε από μια περιφερειακή όπερα στην άκρη της Ευρώπης σε ισότιμο συνομιλητή των σκηνών όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στις ΗΠΑ και στην Ασία», λέει στο Blue.

Αποκαλύπτει ότι αυτό το νέο άλμα θα πραγματοποιηθεί χάρη σε μια σημαντική νέα δωρεά που η Λυρική συζητάει σήμερα εις βάθος με το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. «Θα μου επιτρέψετε να πω ένα μεγάλο “ευχαριστώ” στον πρόεδρο Ανδρέα Δρακόπουλο και στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, όχι μόνο για την εθνικής σπουδαιότητας δωρεά για τις νέες ε-

FROM his minimalist corner office, Giorgos Koumendakis can admire the beautiful Mediterranean Garden of the Stavros Niarchos Foundation Cultural Center (SNFCC). The artistic director of the Greek National Opera (GNO) asked that the room not be furnished with a desk, as he prefers to sit at a big conference table, surrounded by his books. Message notifications constantly ping on his laptop, some about exciting new international partnerships that will be proudly announced in the near future.

Since taking over the helm of the GNO two years ago, Mr Koumendakis' life has been nothing short of a rollercoaster ride, the start of his tenure coinciding with the organisation's move from the small Olympia Theatre in downtown Athens to the SNFCC on the city's southern coast. An acclaimed composer in his own right, who has penned more than 170 works that have been performed all over the world, he was called on to lead the GNO, where he combines the demanding aesthetic standards of a world-class artist with the determination of a manager with a vision of seeing the company travel beyond Greece's borders and become a fixture on the global opera scene.

“The move to the SNFCC was a huge step for the Greek National Opera. Now we can take the leap that will allow us to evolve from being a regional company on the fringe of Europe, to being an equal counterpart in dialogue with the opera houses in the rest of Europe, and in the US and Asia as well,” he tells Blue.

This significant leap, Mr Koumendakis says, will be made possible by a sizeable donation that is currently being discussed with the Stavros Niarchos Foundation.

«Δεν είναι εύκολο να έχεις τη Φανί Αρντάν και τη βραβευμένη με τέσσερα Όσκαρ, για καλύτερα κοστούμια, Μιλένα Κανονέρο. Για πρώτη φορά η Ελλάδα μπαίνει ισάξια σε αυτόν τον χάρτη».

“It’s not easy to get Fanny Ardant and four-time Oscar-winning costume designer Milena Canonero. This is the first time that Greece is earning an equal place on the map.”

γκαστασάσεις της ΕΛΣ στο ΚΠΙΣΝ, αλλά και για τη διάθεση να βοηθήσουν την ΕΛΣ επιπλέον, ενισχύοντάς τη προκειμένου να καταφέρει να πραγματοποιήσει μια φιλόδοξη έξοδο προς το διεθνές λυρικό γίγνεσθαι, με σπουδαίες συμπαραγωγές, κορυφαίες μετακλήσεις και συνεργασίες, αλλά και εξαγωγή του δικού μας καλλιτεχνικού έργου».

Η διαδικασία έχει αρχίσει. Το βλέπει κανείς στα διεθνή ονόματα που έρχονται να τραγουδήσουν στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η Ανίτα Ρατσεβελισβίλι, που αποθεώνεται διεθνώς ως ιδανική νέα Κάρμεν, ερμήνευσε τον ρόλο το καλοκαίρι στο κατάμεστο Ηρώδειο, αλλά και η περιζήτητη Λιζέτ Οροπέσα, που έρχεται το καλοκαίρι για να ερμηνεύσει την Τραβιάτα στο Ηρώδειο. Αλλά όχι μόνο. «Οι δυνατότητες που υπάρχουν αυτή τη στιγμή μάς επιτρέπουν να κάνουμε παραγωγές υψηλού επιπέδου τόσο στο αισθητικό κομμάτι όσο και στο κατασκευαστικό. Και, βεβαίως, στη μουσική απόδοση. Πλέον έρχονται από το εξωτερικό τραγουδιστές που αυτή τη στιγμή ξεκινούν μια δυναμική καριέρα. Αφήνουν ένα στίγμα που γίνεται περιζήτητο στις μεγάλες όπερες του κόσμου. Είναι οι επόμενοι μεγάλοι σταρ, όπως η Ανίτα και η Λιζέτ», λέει ο κ. Κουμεντάκης. «Υπάρχει μια ανταλλαγή δυναμικής και μια αμφίδρομη επικοινωνία με μεγάλα θέατρα της Ευρώπης, αλλά και ευρύτερα. Ένα μέρος αυτής της δυναμικής το καρπούται και η Λυρική στον τομέα των τραγουδιστών, των σκηνοθετών και των μαέστρων. Μην ξεχνάμε,

“Allow me to express a heartfelt thanks to the Stavros Niarchos Foundation and its president, Andreas Dracopoulos, not just for the nationally significant donation of the GNO's new premises at the SNFCC, but also for their intention to help the GNO even more by offering the support it needs to make an ambitious opening to the global opera world, with great productions, incredible guest appearances and collaborations, and by exporting our own artistic output,” says Mr Koumendakis.

The ball is already rolling, as is evident from some of the headline names that have already appeared or are slated to appear in Greece. Mezzo-soprano Anita Rachvelishvili, hailed internationally as a perfect young Carmen, performed the role at a jam-packed Odeon of Herodes Atticus last summer. Next year, the same venue will host the much-coveted American soprano Lisette Oropesa in *La traviata*. And that is not all. “We have the ability now to put on high-quality productions - in aesthetic terms and in terms of the actual sets - but also, of course, with regard to the music. We now have singers coming from abroad who are at the start of dynamic careers, making their mark at major opera houses and becoming very sought after. Like Anita and Lisette, they are the next big stars,” says Mr Koumendakis.

“We are sharing resources and communicating with major the-

βέβαια, ότι και η Ελλάδα και η ΕΛΣ έχουν προσφέρει στο διεθνές στερέωμα σημαντικούς τραγουδιστές τα τελευταία χρόνια, όπως ο Δημήτρης Πλατανιάς, η Μυρτώ Παπαθανασίου, η Χριστίνα Πουλίτση, ο Δημήτρης Τηλιακός και πολλοί άλλοι».

Κάπως έτσι, μέσα από τα κατάλευκα γραφεία στην καρδιά του Μεσογειακού Κήπου με τις λεβάντες και τις ελιές, μερικούς ορόφους πάνω από την εντυπωσιακή αίθουσα με το κόκκινο βελούδο στα καθίσματα, το κόκκινο ξύλο κερασιάς σε όλες τις επιφάνειες και την οροφή που μοιάζει να χαμογελά όπως τη σχεδίασε ο Ρέντσο Πιάνο, σχεδιάζεται και εφαρμόζεται μεθοδικά η εγκαθίδρυση της Λυρικής στον παγκόσμιο χάρτη. «Η Ελλάδα μπορεί να πάρει ένα κομμάτι της παγκόσμιας πίτας στο καθαρά καλλιτεχνικό κομμάτι. Κάνουμε μια ρηξικέλευθη ανάγνωση της όπερας, παρουσιάζουμε έργα που δεν εξυπακούονται. Παρουσιάσαμε πριν από δύο μήνες, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, τη “Γενούφα” του Λέος Γιάντσεκ, ανεβάσαμε μετά από 52 χρόνια τη “Μανόν” του Μασνέ, πέρυσι παρουσιάσαμε για πρώτη φορά στην ΕΛΣ την “Ηλέκτρα” και την “Υπόθεση Μακρόπουλου”, ενώ μεταξύ άλλων ετοιμάζουμε τον “Ντον Κάρλος” σε μια τολμηρή εκδοχή. Άρα έχουμε μια ρηξικέλευθη προσέγγιση τίτλων, αλλά και μια ενδιαφέρουσα επιλογή καλλιτεχνών. Δεν είναι εύκολο να έχεις τη Φανί Αρντάν και τη βραβευμένη με τέσσερα Όσκαρ, για καλύτερα κοστούμια, Μιλένα Κανονέρο. Για πρώτη φορά η Ελλάδα μπαίνει ισάξια σε αυτόν τον χάρτη».

Η περίπτωση της σπουδαίας Φανί Αρντάν, που θα σκηνοθετήσει τον Μάιο τη «Λαίδη Μάκβεθ του Μτσενσκ» του Σοστακόβιτς, με την Κανονέρο στα κοστούμια, είναι χαρακτηριστική όχι μόνο των δυνατοτήτων, αλλά και του τρόπου λειτουργίας της νέας εποχής της Λυρικής. «Το κλειδί σε όλες τις συνεργασίες μας είναι ότι ξεκινάμε με ένα πολύ προσωπικό και εντελώς καλλιτεχνικό ύφος και επιλέγουμε άτομα που ταιριάζουν στην ψυχοσύνθεση του θεάτρου. Όταν ξεκινήσαμε να μιλάμε με την Αρντάν, αναζητώντας το έργο που θα ανεβάσουμε τελικά, έπεφταν στο τραπέζι διάφοροι τίτλοι», αποκαλύπτει ο Γιώργος Κουμεντάκης. «Κατάλαβα μέσα από αυτή την κουβέντα τι ακριβώς την ενδιέφερε περισσότερο. Δεν το ομολογούσε ούτε η ίδια, μέχρι που της το είπα εγώ. Ανακάλυψα όμως ότι υπάρχει ένας συγκεκριμένος ψυχισμός και έτσι οδηγηθήκαμε στη “Λαίδη Μάκβεθ του Μτσενσκ”».

Για μήνες συνομιλούσαν, με τον Κουμεντάκη να στέλνει στην Αρντάν ελληνικές όπερες, αλλά και όπερες που ο ίδιος αγαπά ιδιαίτερα, δημιουργώντας έτσι μια προσωπική σχέση που οδήγησε και στην ιδανική καλλιτεχνική επιλογή. Το ίδιο έγινε με τον Κάρλος Παντρίσσα, έναν από τους έξι καλλιτεχνικούς διευθυντές της διάσημης συλλογής των Λα Φούρα ντελς Μπάους από τη Βαρκελώνη, ο οποίος θα σκηνοθετήσει τη «Νόρμα» για το Ηρώδειο το καλοκαίρι, με πρωταγωνίστρια τη διεθνή καταξιωμένη και style icon Κάρμεν Τζιαντάσιο. Οι διεθνείς συμπαραγωγές αναβαθμίζονται επίσης με εκπλήξεις που θα ανακοινωθούν σύντομα, αλλά και με τον «Σιμόν Μποκκανέγκρα» του Βέρντι σε παραγωγή της Βασιλικής Όπερας του Λονδίνου, τον Ιανουάριο. Η Λυρική θα συμπράξει όμως και με την Όπερα του Μονάχου σε μια μεγάλη διεθνή συμπαραγωγή με την ιέρεια της περφόρμανς Μαρίνα Αμπράμοβιτς, η οποία θα παρουσιάσει μια πολύ ενδιαφέρουσα παράσταση για τη

atres in Europe and beyond. Part of this momentum is also due to the high calibre of the GNO's singers, directors and conductors. We mustn't forget that Greece and the GNO have given the world some pretty amazing singers over the past few years, like Dimitri Platani-as, Myrto Papatanasiu, Christina Poulitsi, Dimitris Tiliakos and many others.”

And so, it is in the sparkling white office in the heart of the Mediterranean Garden with its lavender bushes and olive trees, a few floors above the impressive theatre with its red velvet seats, cherry wood panelling and a ceiling that architect Renzo Piano designed to look like a smile, that this ambitious plan to put the GNO on the global map is being methodically designed and implemented.

“Greece can have a piece of the global pie when it comes to the purely artistic part. We are putting forward a radical new interpretation of opera, presenting works that are not obvious choices. Two months ago, we presented Leos Janacek's *Jenufa* for the first time in Greece; we are staging Jules Massenet's *Manon* again after 52 years; and last year we did *Elektra* and the *Makropulos Affair*, both for the first time. Among other projects, we are working on a bold interpretation of *Don Carlos*. So we have a radical approach to titles, but also a very interesting selection of artists. It's not easy to get Fanny Ardant

and the four-time Oscar-winning costume designer Milena Canonero. This is the first time that Greece is earning an equal place on the map,” says Mr Koumendakis.

The upcoming production in May of Dmitri Shostakovich's *Lady Macbeth of the Mtsensk*, directed by the great Fanny Ardant and with costumes by Canonero, is indicative not just of the GNO's new momentum, but also of its fresh approach to its mission. “The key to all these collaborations is that we start with a very personal and purely artistic approach and then pick the people who best suit the theatre's spirit. All sorts of different titles were brought to the table when we first

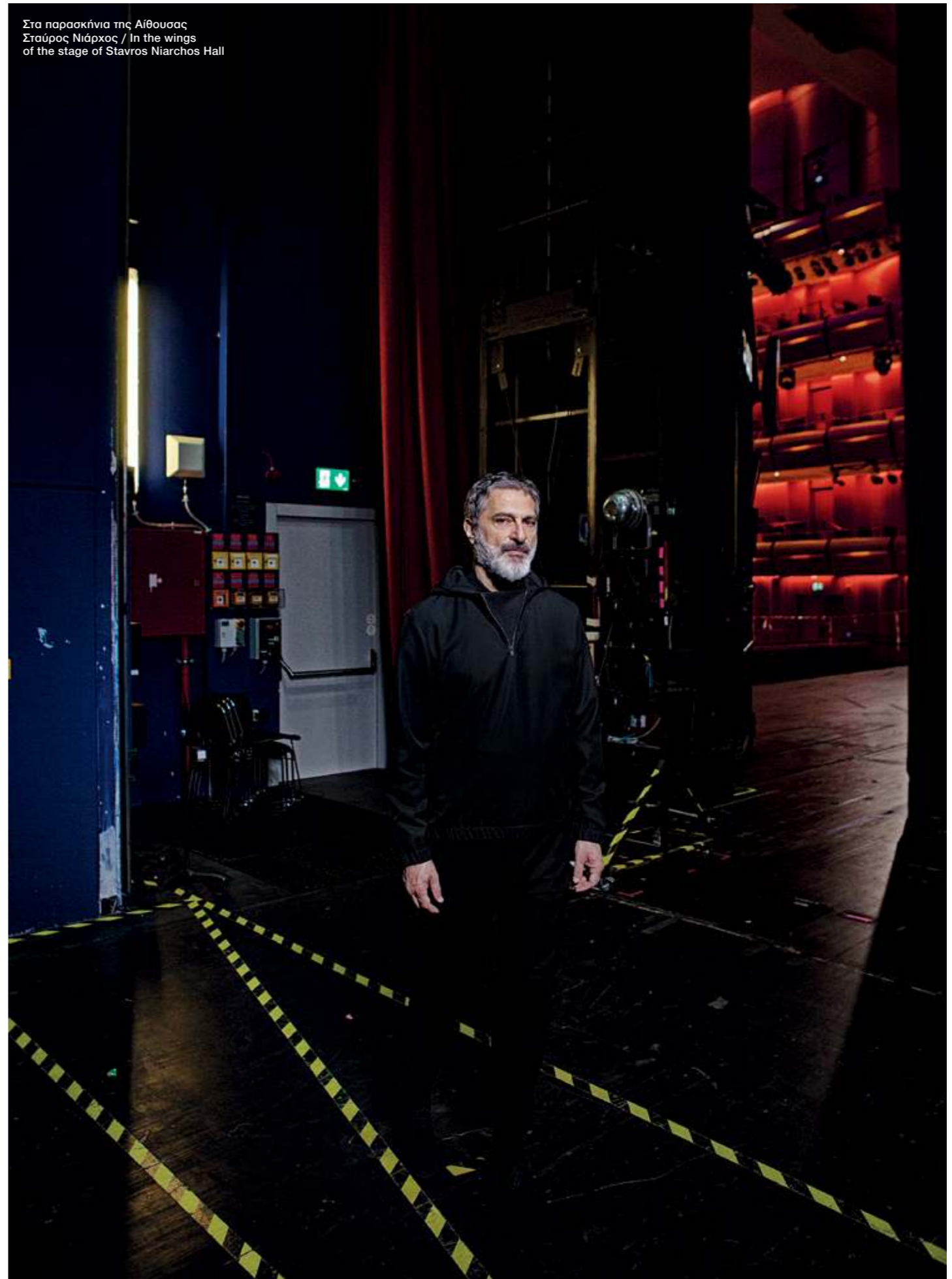
started talking with Ardant about which opera we would do,” explains Mr Koumendakis. “This conversation allowed me to understand exactly what she was most interested in. She didn't identify it explicitly herself, until I pointed it out to her. But I discovered that she had a particular way of thinking, and that is how we ended up with *Lady Macbeth of the Mtsensk*.”

The discussions went on for months, with Mr Koumendakis sending Ardant both Greek and non-Greek operas that he is particularly fond of, thus forging a personal relationship that resulted in the perfect opera choice. The same was the case with Carlus Padrissa, one of the six artistic directors of the famous La Fura dels Baus collective from Barcelona, who will be directing *Norma* for the Odeon of Herodes Atticus next summer, with acclaimed singer and style icon Carmen Giannattasio in the title role.

The GNO's international co-productions are also being taken to new heights with a few surprises that will be announced soon, as well as with Giuseppe Verdi's *Simon Boccanegra* at London's Royal Opera that will open in January. Furthermore, the Greek company will be working with Munich's Bayerische Staatsoper in a major co-produc-

«Οι δυνατότητες που υπάρχουν αυτή τη στιγμή μάς επιτρέπουν να κάνουμε παραγωγές υψηλού επιπέδου τόσο στο αισθητικό κομμάτι όσο και στο κατασκευαστικό. Και, βεβαίως, στη μουσική απόδοση».

“We have the ability now to put on high-quality productions - in aesthetic terms and in terms of the actual sets - but also, of course, with regard to the music.”

Στα παρασκήνια της Αίθουσας Σταύρος Νιάρχος / In the wings of the stage of Stavros Niarchos Hall

Μαρία Κάλλας τον Ιούλιο του 2020. «Είμαστε εδώ για να κάνουμε όπερα όσο καλύτερα μπορούμε», λέει ο Γιώργος Κουμεντάκης.

Ταυτόχρονα, συνεχίζονται οι αναθέσεις δημιουργίας νέων έργων σε Έλληνες συνθέτες. Χαρακτηριστικό είναι ότι η όπερα «Z», που βασίζεται στο ομότιτλο βιβλίο του Βασίλη Βασιλικού σε σύνθεση Μηνά Μπορμπουδάκη και σκηνοθεσία Κατερίνας Ευαγγελιάτου, κάνει ήδη την πρώτη της διεθνή έξοδο, αφού θα παρουσιαστεί στην Όπερα του Μονάχου το καλοκαίρι του 2019. «Δεν θα πάμε στο εξωτερικό για να παρουσιάσουμε τους ίδιους, γνωστούς τίτλους. Θα πάμε για να δείξουμε ελληνικά έργα και τολμηρούς τίτλους έργων που δεν ανεβαίνουν συχνά», λέει ο Γιώργος Κουμεντάκης.

Μια άλλη μεγάλη τομή εκκινεί για τη Λυρική τον Ιανουάριο, ενώνοντας την όπερα με τα εικαστικά μέσα από το τριετές πρόγραμμα «The Artist on the Composer» σε συνεργασία με τον οργανισμό NEON. Από τις 5 Ιανουαρίου θα παρουσιάζεται το έργο του Νίκου Ναυρίδη, ενώ θα ακολουθήσουν τις επόμενες χρονιές δύο ονόματα-έκπληξη. «Τολμάμε να αντιστρέψουμε τη λογική του οπερατικού στοιχείου, που είναι μεγάλες όπερες, μεγάλης διάρκειας και τεραστίων διαστάσεων απέναντι σε ένα κοινό που είναι ενεργητικό ως προς την ακρόαση, αλλά παθητικό ως προς τη θέαση, αφού κάθεται και βλέπει το θέαμα από το κάθισμά του. Βρήκαμε έναν τρόπο συνεννόησης με τον NEON και τη διευθύντριά του, Ελίνα Κουντούρη, και ορίσαμε ότι κάποιοι δημιουργοί των εικαστικών και του κινηματογράφου θα αναλάβουν τις δράσεις σε ανοιχτό διάλογο με τη μουσική. Επανερχόμαστε στα βασικά στοιχεία τού τι μπορεί να είναι μια ενεργή μουσική κατάσταση με έναν εικαστικό καλλιτέχνη που θα καλεί τον θεατή να ενεργοποιηθεί σωματικά, πνευματικά και ψυχικά και να απολαύσει τη σχέση που έχει ένα συμφωνικό έργο με έναν εικαστικό καλλιτέχνη».

tion featuring the high priestess of performance art, Marina Abramovic, who will also be putting on a very interesting show about Maria Callas in July 2020. “We are here to do opera in the best way we can,” says Mr Koumendakis.

At the same time, the company continues to commission new pieces from Greek composers. This year’s Z, for example, which was composed by Minas Borboudakis and directed by Katerina Evangelatos based on the book of the same title by Vassilis Vassilikos, is already making its first foray abroad and will be presented in Munich in the summer of 2019. “We won’t be going abroad just to present the same old titles. We are venturing out to show Greek works and bold titles that are not often staged,” the GNO’s artistic director underlines.

Another bold initiative that will be launched in January will see the GNO marrying opera with the visual arts in a three-year programme titled “The Artist on the Composer,” organised in cooperation with NEON, a contemporary art NGO. The programme starts on January 5 with the work of Nikos Navridis, with two surprises coming in the following years. “We are taking a leap and reversing the element of opera that consists of grand and lengthy productions being presented to an audience that is active in terms of listening, but passive in terms of participation, as they watch the spectacle from their seats. We reached out to Neon and its director, Elina Kountouri, and came up with a programme in which certain visual artists and filmmakers will take on projects in open dialogue with the music. We are going back to the basics of what constitutes an active musical experience, with the artist inviting the spectator to actively participate on a physical, intellectual and emotional level, and to appreciate the relationship between a symphonic work and a visual artist.”